

Wielka nowelizacja prawa karnego

1 lipca tego roku diametralnie odmienił nie tylko polską procedurę karną, ale i prawo karne materialne, które w znowelizowanym kształcie ma poprawić skuteczność i dolegliwość wymiaru sprawiedliwości.

Zasadniczą przyczyną zmian było **nadużywanie przez polskie sądy kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania**. Stąd też znaczna część wprowadzonych rozwiązań ma służyć redukcji orzekania tej kary i skłonieniu sądów do orzekania kar wolnościowych – w wypadku drobnej przestępczości, w zależności od danego przypadku: kar wolnościowych, izolacyjnych lub mieszanych – w reakcji na średnią przestępczość oraz umożliwieniu surowszego niż dotychczas karania za przestępstwa szczególnie naganne.

W celu zmniejszenia częstotliwości orzekania kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania zmieniono przepis art. 69 § 1 Kodeksu karnego (dalej: k.k.). Teraz **warunkowe zawieszenie tej kary jest możliwe, o ile orzeczono ją w wymiarze nieprzekraczającym już nie 2 lat, a jedynie roku, i to tylko wobec tych sprawców, którzy w czasie popełnienia przestępstwa nie byli skazani na karę pozbawienia wolności**. Co ważne, zawieszając wykonanie kary, sąd jest zobowiązany nałożyć na sprawcę co najmniej 1 obowiązek z katalogu środków probacyjnych, chyba że orzeknie środek karny (art. 72 k.k.), co zarówno u skazanych, jak i w odbiorze społecznym ma uczynić karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania faktycznie, a nie tylko fikcyjnie dolegliwą.

W kontekście warunkowego zawieszenia istotną nowością jest przyznanie **sądowi, który w określonych przypadkach podejmuje decyzję o zarządzeniu wykonania kary, kompetencji do zredukowania jej wymiaru i to aż o połowę** (art. 75 § 3a k.k.). Sąd jest też władny zamienić tę karę na karę ograniczenia wolności w formie obowiązku wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne albo na grzywnę (art. 75a k.k.). To ostatnie rozwiązanie jest szczególnie istotne z punktu widzenia osób skazanych w oparciu o przepisy sprzed noweli, wobec których kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania była nadużywana.

Całkowitym novum jest **wprowadzenie instytucji kary mieszanej**, umożliwiającej w pewnych typach przestępstw orzeczenie krótkoterminowej kary pozbawienia wolności połączonej z – podlegającą, o ile ustawa nie stanowi inaczej, wykonaniu w dalszej kolejności – karą ograniczenia wolności (art. 37b k.k.). Według projektodawcy, wymiarzenie kary właśnie w takim kształcie, w wielu wypadkach będzie wystarczające dla ukształtowania u sprawcy pożądaných postaw społecznych.

Sankcją, która również ma być (częściej) stosowana za mniej poważne przestępstwa, jest **kara ograniczenia wolności. W celu zwiększenia dolegliwości, a przez to podniesienia atrakcyjności jej orzekania, poszerzono treść tej kary**. Obecnie polega ona bowiem także na obowiązku pozostawania w oznaczonym miejscu, z zastosowaniem systemu dozoru elektronicznego oraz na obowiązkach, w znacznej mierze tożsamych z tymi, które możliwe są przy orzekaniu kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania (art. 34 § 1a k.k.). Co istotne, obowiązki oraz potrącenie wynagrodzenia – jako formy kary ograniczenia wolności, mogą być orzekane łącznie lub osobno (art. 34 § 1b k.k.). Oznacza to, iż sąd może modyfikować treść kary ograniczenia wolności w zależności od przypadku, np. poprzez orzeczenie kilku miesięcy dozoru elektronicznego, po upływie których nastąpi okres pracy społecznie użytecznej. Ponadto maksymalny okres kary ograniczenia wolności to już nie rok, a 2 lata (art. 34 § 1 k.k.).

Powyższe zmiany są przejawem **przyznania pierwszeństwa w orzekaniu karom wolnościowym**. Wyrazem tego założenia jest m.in. znowelizowany art. 58 § 1 k.k., wskazujący, iż karą ostateczną jest nie tylko bezwzględna kara pozbawienia wolności (jak to miało miejsce dotychczas), ale także ta z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Podobnie art. 37a k.k., stanowiący, że jeżeli ustawa przewiduje zagrożenie karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 8 lat, można zamiast tej kary orzec grzywnę albo karę ograniczenia wolności, ma skłaniać sądy do orzekania kar nieizolacyjnych.

Co do grzywny warto odnotować, iż jej wysokość, w przypadku orzeczenia tej kary obok kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, sięga już nie 270, ale 540 stawek dziennych (art. 71 § 1 k.k.). Ponadto przepisy nie przewidują już możliwości zawieszenia wykonania grzywny (jak i kary ograniczenia wolności).

Trzeba też dodać, iż w razie nieuiszczenia przez skazanego w całości grzywny (a także należności sądowych) w oznaczonym terminie, sąd jest zobowiązany niezwłocznie przekazać informację gospodarczą o powstaniu tej zaległości do biur informacji gospodarczej (art. 12a § 1 Kodeksu karnego wykonawczego).

źródło: ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U.1997.88.553); ustawa z dnia 5 sierpnia 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz.U.1997.90.557); uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Druk nr 2393:)

Opracowanie: Ewa Koper - adwokat

Jesteśmy w posiadaniu pełnych danych związanych ze sprawami omawianymi w niniejszej publikacji.

Newsletter dostarczany jest bezpłatnie, w szczególności Klientom kancelarii. Treść publikacji nie jest formą doradztwa prawnego.

